

A 4450.

8g 4n. 1000. 3 n

N 1309

Mihkel Lüll.

Sillasaks ja sõda.

Lugulaul (poema).

Ühes luuletaja päewapildiga.

Hind 50 kop.

Kirjutud 1915 aastal.

„Meie Kodumaa“ trükk, Pärnus.

Järeldrükk ja ümberpanek ilma lauletaja M. Lülle lubata
on keelatud.

M. G. G. G.

Mihkel Lüll.

Ümberpanek ja järeltrükk
on ilma luuletaja M. Lülle
lubata keelatud. —

Sillafaks ja lõda.

Lugulaul (poema).

Ühes luuletaja päwapildiga.

⇨ Hind 50 kop. ⇩

Kirjutud 1915 aastal.

Со стороны военной цензуры не встрѣчается препятствіи къ
напечатанію.

М. Пукитсь.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

36778

Sillafaks*) ja sõda.

Lugulaul (põrma).

1 jagu. — Sillafaks.

1. Sillafaksa sugu.

Urmsad isad, kulda kaimud,
Kallid neiud, armu õilmekesed,
Kellel walmis pulma peiud,
Noored mammad, wanad eidekesed! —
Kõigile siin laulan luule lugu,
Kuidas wana sillafaksa sugu
Handsudega rahwast trahwis,
Orjapõlwe õigust mõistis.
Küla hinge teesid tatus,
Eestimeelt ta maharõhus,
Mõisa sõõma lauda istus,
Saksa waimu weeretama,
Bonapardi sõda sõderutama.
Kuid kuu oli kurja kuningas,
Sillafaksa laimu all,
Tuli ratsul Beikre**) seljas,
Torni tund on ülewal. —
Ja siis rahwa rõõm oli otsata,
Kui kuu oli kurbtust kuulanud,
Walla wõim oli mõisata,
Sillafaksa suurus langenud.

*) Nõnda nimetati wanal ajal neid mehi, kes teede orjust rewideerisid. Siin lugulaulus räägin mina ühest sillafaksast, kes 1805—1815 a. Eestimaal elas.

**) Beiker — wanaaegne Prantsuse sõja-kohtu kurjõr (tästjalg).
L u u l e t a j a.

2. Junni walla sillafaks.

Wanal, ennemuistfel Cestimal —
Junni waldas, Liiwi piiri ra'al,
Sillafaks südant täitis,
Drillidega oma kirju märkis.
Kes tundsid tema toorust, kära,
Pikka piinatuse laimu lära,
Need jumaldasid Kadri sära,
Kopilad ja rublad maksid,
Sillafaksa õigust kartsid.
Olut andis Peetri mõisa,
Wiina lubja sauna isa;
Ja walla kasu kolletas,
Kui Handsu paar kohutas.

Raua kestis raske iga,
Romiksaar*) ei teadnud wiga,
Mis oli mehel süüks panna,
Kni Kadri armastust ei anna.
Käis ta läbi mitu walda,

Sillafaks logus kulda,
Wihkas Cesti kurwa mulda;
Cesti keel oli halwaks läinud,
Walla wiha on ta näinud.
Küüsa kala sõdi ta, imes, —
Kala wahest walla nimes. —

Sillafaks oli uhke mees.
Ra wana sillakohus wärikses,
Kui ta ennemuistne Saksa keel
Kõik orjapõlwe kohtu meel,
Wene wägewuses hirmul olid,
Sest Mlekhandre kohtud tulid.
Ta oli mees põrgulane,

*) Romiksaar — sillafaksa naese sugulane; mehe familie, kes Prantsuse sõda ootas; ta seisis ta „wanema sillafaksa“ auunimes.

Sarvikute sala sugulane,
Romiksaari mõtteid pidas,
Altkäe-maksust linna maja kaswis.
Preisimaalt ta ümbersündind süda
Saanud rauda rüütkli unistused,
Sest ta Junni walla rada,
Pärastpõlwe hiigla ehitused,
Talumeeste warjamata wiletsus,
Wilja kasja tuhandete kustutus —
Kõik on kuningliku sassa weeretustel,
Romiksaari juhtiwatel julgustustel
Preisimaaga teesid ühendanud,
Salupoegi hirmu hõlma pühendanud.

3. Lõks ja tema saladus.

Sillafaks mõistis kirja,
Tegi kriipsudega kaardi palja,
Kus pikkus, laius — maja sellest,
Kõrguse saab meistri küljest.
Suure lossi kokkuseadis
Kiwidest, ja etteteadis,
Et puudest puudus tulemas, —
Neid „Rinnotalus“ olemas.
Rehwa aeg ja waene suwe, —
Eks ole Handful tarwis tuge!

Wana loss oli küllalt hea,
Uga sillafaksa tühi — uhke pea
Salkas majat mahalõhkma,
Wanu kiwa puhastama,
Paarisida ümberpaigutama,
Lossi kõrgust kergitama.
Kiwi killud tinutatud,
Uueks majaks mahutatud.

Altnad, uksed kirikuid,
Seinad suured mõisaida,
Ilma imeks valmistada
Walla wara wähendada.

Nõnda nõrgukene arstimine,
Lossi ümber tormi tõstsid
Palgid, et olla raha raiskamine,
Kõik nad nelja maja ilmutasid,
Wiiet teisel korral kujukutasid.
Walgustust ja kiitust anna,
Tulewiku tugewuseks ikka kanna
Suure lossi pidamise kulu,
Millest ainult walla wangidel on tulu.

Maja suur on ülemäära,
Sillasaks teeb seal sagest kära
Teisel korral nummre toad,
Armu saalis Kadri road.

.....
Lõuna tuul on puhumas,
Kui rewident on hulkumas.

.....
Mees kõik seda naesel lubab,
Et ta teisel korral aega wiidab, —
Küllap' maksab pärast ära,
Kaitseb sillasaksa maksu kära.

Kadri trepist tuleb alla ruttu,
Käägib mehele kõik sala-juttu:
Wäsinud on Romikjaar,
Minuga ta loodud paar.
Homme raamatud sull waatab üle —
Õffel aga ära kuulatama tule!
Ta armastab mind, — ja seega sind,
Kuid lisab juurde: Kadri rind
On sillasaksa elu alus;
Naese armastuse walus
Ma kimitan kõik kiitusega,
Ka olen rahul Handsu pettusega!
Selle jaoks sai ju tehtud tuba,

Rus mehe käest ei küsta luba.
Seal süüakse ja juuakse
Ja Handsful kiitust luuakse. —

4. Elu on üks kiufatus.

Sügaru waitus walitsemas.
Ruu hõbe-walge taewas naerab,
Rui bö warjud walwamas;
Teifel korral armu tuli ootab.

.
.
.

Elu on üks kiufatus,
Igarwene hea ja kurja sügaru;
Ra Juudas Jumalast on loodud,
Ta kiufatuses saime taewa toodud. —
Nii hakatus on naesel hea,
Sest juba Edenis ta oli himudele pea.
Seal Gewa — esimene naene,
Looja isa esi-inimene,
Rattis kinni naese häbedust,
Rui himudele ohwerdas oma pühadust. —
Rus on mu paradisis sinu ilmas,
Rus leian elu ilma kiufuta?
Ras on puhtust sinu silmas,
Res wõtad walda waewata? —
Sa magad, mees, roojust teenid,
Sa hoiad mind armuta.
Mull meelis sinu waewasängid,
Sa suudled mind, kuid eluta;
Mind sõimad, riidled läbi enne,
Ma waene armastuse anne! —

Nii Kadri hinges oli wõitlus,
Ta tundis, mis on kiusatus.

.

Homme algab raamatutes wiha,
Ja rusub meest, elu lõpp on paha!

Kadri seisab trepi astmel,
Kuid pöörab ümber, awab ukse;
Ta silmab taewast öö-waikusel,
Kust leiab igawese wõitluse.
Kõik taewa tähed keerlewad,
Sinna-tänna kiusatuses weerlewad;
Kuu ja maad kaugel minust,
Kaugel minu mulla põrmust!
Sealt hoowab hinge rahustus
Minu murtud armastawa rinnasse;
Seal heljuwad wanadus ja toorus,
Kuu paistab himu-orja sängisse.
Seal kiusatuses wõitleb noorus,
Sinna tahaks rännata, —
Ehk on seal tunde ilma woorus,
Kus wõiksin rahus wiibida?!
Seal õhtu koidupuna
Ma märkan päitse puhtuses.

.

Kuid kõik su hinge igatsused
Sa jätad külma rahuga,
Ja waitse öö kujukused
On ajutine kaduwus,
Kõik on unenäo sarnadus. —
Lihha armastuse laene heal,
Ta kõhhib teise korra peal.
Juba tuleb trepist alla
Komiksaar ja äratab mind üles, —
Sest üksinda ta'l igaw olla,
Kui seisan mina unistuse sees.

Miks nii kaua sa ei tule,
Miks lased ootel olla mind?
Nii Komiksaari hirmul ole

.

Nüüd paradiis ei ole kaugel,
Nüüd kallistan ma peiukest.
Mu rinnal on sull hingamine,
Siin saad sa rahu omale. —

.

Kaitsja hingel — ehk ta nutab,
Kui tunneb pühaduse wangistust!
Oh, Saawet! wägew kuningas,
Sa Jumaluse luuletaja, —
Kus oli sinu püha taewas,
Kus oli wagaduse kaja,
Kui himu igatsuse tules
Sa tapsid oma sõjameest,
Et tema naene sinu süles,
Oleks himu ori igawest?! —
Oh, Kadri! ära karda mind, —
Ma armastan ja hoian sind,
Kui sultan türgi trooni peal,
Ei tunne pisaraid, ei hingewalu, —
Sa naeste tuhandete heal
On Muhamedi Jumaluse ilu!

Juba hommitune koidu puna
Lahkumise tundi kuulutab,
Weel kord kallistan sind mina
Siis Hans ka päewal röömustab,

.

Kõik wiha waen on kadunud,
Nüüd tahan kõik ma teha,
Et kuu jaoks ärapeidetud! —

5. Sügisene õnnistus.

Sügisel on kättejõudnud,
 Lõks on publeaega nõudnud
 Teisets aastaks isõd viivitanud,
 Rinno Hansu palkidega röömustanud.
 Nüüd sauna elu mahajäta,
 Ja suure lossi ruttu tõtta,
 Seal on sillafakfal ilus elu,
 Seal joome Peetri korvi õlu, —
 Kui õnnistust toob wallaisa,
 Kes enne oli tubli pillimees,
 Ja nüüd teeb sõnadega kisa,
 Ehk tahab sõbrust saksa ees.
 Wallaisal filmad nutust märjad :
 Joodik ma ei taha olla,
 Seal ka Peetri mõisa koerad
 Lubasivad külla tulla !
 Kuid siiski kindla waimuga
 Õnnistust pean pidama ;
 Sillafakfa hapu õllega
 Keelu seadust kaitsema.
 Mõdu mait oli magus, hea,
 Illest lugu ma ei pea,
 Kadri tahaks kallistada
 Mehega mind lepitada.

Oh, Isa ! õnnista suurt warjupaika, —
 Siin pooles lossis loodan ma,
 Saad sina, Hans, õiget palka,
 Preiſimaa peab kaduma,
 Germanismuus on sind koolitanud,
 Sa seisad kodumaa koerde ees,
 Küll oled Junni walda toonitanud,
 Nüüd elad mõisa lossi sees. —
 See maja rahwa omadus,
 40-ne tuhande mälestus ;
 Seepärast õnnista ja hoia
 Sa, Isa, oma armuga,
 Et maja annaks meile süüa,

Rui taewas nuhtleb pöuaga! —
Ja saamehe seisus weel
Kalewite kuldseil päewil
Hüüab: rödmus meie meel,
Suur maja Eesti kewadil!
Millal ise ehitame,
Kodukollet kaunilt kohendame,
Et sauna urtsikute keskel
Sooned ilusad ja uued,
Oleks Junni walla meestel
Rõigil sillasaksa tuued?
Siis Kalewite kanged kaimud,
Ennemuistised waprud waimud

.

.

Nõnda õnnistati lossi õhtul,
Kui Napoleon oli werepõllul,
Joodi Peetri poisil õlu, —
Hapu mait, wist oder kõlu!
Mõõgamees ei tõstnud warta,
Polnud midagi seal karta, —
Siis ka tasa-pisi pidu tuju
Rõigile tõi uue mõju. —
Kuid külamees mõõdamines
Oli õlle kisa kuulanud,
Keelu seadust lugend linnas,
Õlle ladu pörgulaseks pidanud.
Pärast mundri mehed tulid
Õlle wärki waatama,
Saknad piisut hirmul olid,
Kes kingitust saab keelama?!
Õlle nali siisgi rändab,
Õttsib õiget kodumaad,
Seadus kingitust ka arwab,
Et siis ja trahwi saad,
Kui seisad sillasaksa kepiga
Ametis, ja wõtad wastu
Kingitust keeldud õllega, —
Kuid selleks mull ei ole usku,
Et germanismus mundrit, mõdeka
Saab tarwitama seaduses,

Et Peetri pois̄s saaks õiget palka
Kõigis õlle märga tegudes. —
Sada aastat weel on waewa,
Siis saame alles põrgust taewa,
Kui Wene keiser wõitu wõtab
Napoleoni riigi rahwaga,
Ja Saksa õnnistused matab
Põrgu põhja fillasakstega! —

6. Kurjus tõusnud kõrgele.

Wanad aastat lõpetades,
Sillakõhut õigusega õpetades,
Kuu, see kurja kuningas,
Õõde waht salamahiti,
Waranduste walwaja,
Taewast fillasaksa tabas,
Põrgulasi pillus lahti.
Salumehe kulu tooja,
Beitri*) laimu looja,
Tahtis Bonabardil rahaga
Seadust sala suretada;
Junni walla walitseja
Wiie kulla tükiga
Tahtis Beitri palet nõuda.
Siis kihla „sõrmus“ sõbruses
Õigust pruudiks kinnitab,
Waletab ja tõde kohtukotta
Ei taha lasta selguses,
Sest ta enne otsust ruttab,
Ehk soowib Beiter kulda wastuwõtta?
Kuid kahju, ahastus ja häbi!

) Prantsuse sõjakõhtu teener. Luulet.

Ei aita Wiita nõumees,
Ega oma kirjamehe kawalus.
Beiker pahandas, kui kulda läbi
Sõrmede weeretasin kohtu mõtte ees, —
Lõppes sõja kurjõri kannatus.
Napoleoni I. kohtu kodades, —
Ra Wene kotta warju all,
Seadus õigust südamega
Kinnitab linnades ja küllades. —
Tõde taewa wärawal,
Tõde kohtu laua taga, —
Seda iga rahwasugu
Nõuab noorus nurmelta,
Nõuab wäeti wanaisa.
Wale „sõrmusest“ ei ole lugu,
Õigust pole tarwis kullata,
Kohtul koleduseks pörgulaste kisa!
Kuid kurjus tõusnud kõrgele,
Wõimus pörgulaste wäes,
Surma gift on lõssidesse
Kurja kulla kuratile,
Õigust segand surma süles,
Seadust sidund filladesse.
Beiker — Napoleoni kohtu kaasakas,
Kulda nähes — laimu luges,
Oli hirmsast wihane.
Paras palk saab sulle osaks,
Pariisi linna Senatis,
Seal fillasaksa „sõrmus“ tühine, —
Beiker ise pahareti tõugu,
Oma rahwust wihkas otsata.
Sillasakste sureliku suurust,
Mõisameeste kõrget sugu,
Eiiski kummardas ta laitmata, —
Amet nõudis jumalate truudust.
Kuid Junni walla fillasaks
Drja emast imetatud,
Pärast põlwede piinatuseks
Sai koerde poisiks palgatud.
Beiker wiha wärinatel,
Pärna wilus istudes,
Wihkas kulda wiies tükkis,

Kallid kiwa kandis sõrmedel,
Künned, sajad filmades,
Paimu lugu kohtus trükkis. —
Pariisi kuulus kohtukoda,
Sügavuste, saladuste seletaja, —
Ta'l seadus seitsmesarwiline,
Seal väärtufeta sinu sada, —
Otsib üles „sõrmusega“ laimaja --
Ja tuli puhkeaja palumine,
Sillafaksa lugulaulu lõppemine.
Kuu, see kurja kuningas,
Were välja valgustaja,
Tõttas sillafaksa trahvima. —
Küll jooksis mõisa väravas,
Jummi walla warastaja,
Nüüd aga pead istuma,
Kurja kuu kuulutusel,
Kurval meelel kõndima
Metsa hundi hurjutusel. —

7. Nõdruses walu, wägewuses wõit.

1.

Raste walu waewas sillafaksa,
Kurat wõtku! — „raha maksja“, —
Ei polnud waja digust osta,
Kui kohtumees wõtab kosta!
Armuke ta seisib mures,
Kui Kadri kurwastuse kujutusel,
Oli üksi lossis hirmu ehtes,
Handsu puhkeaja mälestusel. —
Mu Romiksaar! aita sina,
.
.
.
.
.
.
.
Kuni seisab meie maja.

Rõik wald on mäsful müramas,
Sõber*) Napoleoni sõja lmerel,
Metša hunt on tulemas,
Luit ja oinas tema järel.
Kus kõnmin mina iganes,
Mull mure muljutused ees ;
Hans kuu peale ärälainud,
Hõbedase ilusama ilmasse,
Kus sillasaks pole enne käinud,
Nüüd pilwe põue pannakse.

.....
Pabulad on pärastised lõunamaal,
Kiisatufes kaswab sakste sugu,
Radri kannab mehe nimel koju,
Priius naese armulaua. —

2.

Mees, kes kaua oli koolis
Saara tarkust õpetanud,
Istus nüüd seal kohtu toolis,
Ta kooli tööd oli lõpetanud.
Ta'l hinge igatsused ilusad,
Tulewiku taewastest ta tunnistab,
Elu haawad aga eksituses armsamad
Semal siis, kui nõdrus naeratab.
Naese nutt ja kahetsus,
Seob südant suudlema,
Sillasaksa pettus, kuuli otsus,
Paneb meest mõtlema:
Auus ja waper laste tuas
Olin kaua aastaid ma ;
Digust nõudsin noorde seas,
Nüüd tulnud kuu mind waewama
Kas surma kartes wärised,
Kui wägewamad hundist märkad ?
Kas põrgulasest taganed,
Ja kuratile kurja jätkad ?

*) Seadmud seal puusa hobuse kabja ette, et siis naese selja
taha kodu lastaks. Luuletaja.

Oh, ma waene, nõder mees,
Kes hirmul seisjan põrgu ees!
Tõde, digus jumaluse wäes,
Taara tarkade ja Kalewite käes, —
Seal waimu wägewus on wõitja,
Mu kohtukoda kinnitab.
Ei põrgu pere koerde toitja,
Kes surmaga mind ähwardab,
Wõi seadusega mängida,
Rahwa kasu rõemuft rääkida!
Wõitles mees, oli kahewahel,
Kas lepituseks lassu lüüa,
Ja sillasakka kergel meelel
Kuu pealt kohtu lauda wiia?
Eiisgi walla rahwa kasu,
Igapene tõe kõrgus,
Mehe meelt usus äratafid,
Sillasaks nõuab walet, oma joru tatsu,
Surma süles suitub digus,
Kui kummardab ta jumalaid,
Kawalust ja wale keelt
Kaswatab ta rublades,
Hoia! hundil pole lamba meelt,
Kui Eesti mehifus on tegudes.
Ei mõisnik, r a b a wahimees,
Nüüd wõimuga wõi awita,
Ta mõju murtud kohtu ees,
Hans kuu peal ilma Kadrita.
Ei Komiksaar, su kulda mees ja ülem,
Eht käfid Kadrit kurjast sa:
Linna mine! astu sisse,
Ta pettusega palju wanem,
Kuid Kadri ast ei aita ka,
Hans sõitku suure sõjasse!

3.

Targad loomad loodawad,
Ülemused mõistawad:
Dinas! sina sarwik-wagadus,
Sull kõwa pea ja mehifus,
Ole nõrga talleteste karjane.
Luit wehkleb walge tiiwaga,

Metsast targab hundikene, —
 Iga loom on malgaga.
 Sunni walla rahwa jugu
 Smetlewad, kiitwad ühtelugu:
 Mõistke targad Taara loomad,
 Walu walla wangi pojad,
 Sunni walla talupojad,
 Mõistke lahti, pange põrgu,
 Kuuga kurjust kaotage, —
 Et mõisa koer meil enam haugu,
 Kuu peale püüsi põrutage,
 Kurbtust, orjust hirmutage!
 Ja seda seaduseksa tehge,
 Et sillafaks oli kuratist,
 Kadri linna löbu majast, —
 Digus, rahu — Sumalast,
 Taewas tõuseb tarkusest.
 Ja põrguwürsti surmaoda
 On Saksamaalt saan'd waenlane,
 Kes lõhub Sunni walla koda,
 Ei ta pole mitte Eestlane. —
 Eestimehed! ühinege nõuus ja teos,
 Meie häbisiuseks Saksa kutsikad,
 Kes r a b a s, h õ b e d a s e s turbla weos

.
 Nad jumaldawad Saksa meelt,
 Eht küll „Wilka“ mõistab meie keelt,
 Ja „Verta“ naese haiguses,
 Kui hunt lammastega sõbruses, —
 Püüdwad, hüüdwad: ühelmeel!
 Siis otsustawad mitmel healel,
 Ja hundil rammu raugemas,
 Waenu wanter wankumas,
 Siis palwewenna jumaluse nõtrus
 Saab selgeks meile kõigile,
 Ja Eesti Kalewite Taara tarkus
 Saab ohwriks toodud sillafakstele !

4.

„Põgenege, põrgu koerad“!
 Hüüab Kalew kangelane.
 Siiski Sunni walla „põrmu“ pidu.

Waleprohwetite weremeeste idu,
On sillasakste toidu toetuseks
Ja näljapiina pigistuseks.
Ja kõigile, kes „kohwiga“ said uinutatud,

.....
Et on kõigile kuulutuseks,
Noore päiwi päranduseks —
Et Junni wald on mõisa oma,
„Kasfi“) nurkas kirstu taga“,
Walmis sillasaksu sobitama,
Iga „kohwi tassiga“! —
Siis kui kuu, see kurja kuningas,
Wõtab walla pealta piinakoorma,

.....
Sillasaks läind hunti pooma,
Dina nahka nülgima,
Ja luigel kuuli kukutama;
Sõitnud ära Junni wallast,
Sõitnud Põhjamaale põrgut looma;
Mahajäetud paksust mammast,
Läinud Saksamaale naisi tooma, —
Siis kewadisel päewapaistel,
Saja aasta arutusel,
Kohkuwad kõik kurjad waimud,
Lõppenud on mitmed kaimud,
Pärna wilus Beikri laimud.
Ja siis rauda rüütli wõrgutusel,
Sillasakstele sajarublade lainamised,
Kirjameeste wõttewalla kimbatused,
Kadund Junni maalt ja linnast.
Germanismus kukkund Neewa pinnast,
Laulab Eesti meeste sugu,
Komikskaaril Kadrišt pole kasu,
Kuulab ennemuistset hundi lugu,
Hüüab: Eestimaa! kaunist kosu,
Sawikute sillad surma suru,
Siis, kui maal ja merel maru!

) Kalewipoeg. Luuletaja.
I. lugulaul.

8. Õigus ja üksmeel.

1.

Juba tahtsin lõpetada
Sillajaksa piinatusel pisaraida,
Tahtsin werewankert weeretada,
Suure sõja sõdiaida,
Tahtsin teise jaku minna
Europa rahwa rammu linna, —
Kuid astub tuppä Saaralt isa,
Jumalate kohtu kojast,
Jättab jutul juurde lisa
Ennemuisest sillajaksa ajast.
Räägib rõõmul sõnumida,
Ustu wägewuse tundel,
Luiged lastivad lugusida :
Mulgi meeste juhatusel
Dinad, hundid, luiged kokku,
„Perk“ saab pea trahwi käsku.
Hundi hakkatused tunnistawad
Range looma tegusida,
Tema käpa kirjad kiinitawad
Minu lugulaulu mõnda kujusida. —
Wana Saara tarka isa
Räägib mulle wanawara :
Luuletaja lugu kisa
Muidu lõpeb pea ära ;
Tõtta, koolipapa, toetama,
Luule waimu wenitama :
Rohtu otjust kuulutama,
Wanajuttu noorel pajatama. —

Tuleb tuppä, räägib mulle :
Saara jumal saatis sulle
Wanajuttu luule lisaks
Saja aasta jidumise fileaks. —
Sakalas — seal Saara tuba
Seaduseksa seadind juba,
Kirjaks kokku keerutanud,

Wafileki*) lilled liigutanud,
Kaunil mõttel mõlgutanud —
Kuidas kurja karistada,
Sunni walda wabastada,
Mõisa hullu koera kolletada,
Sillafaksu saameestest lahutada. —
T a i w a toast tulnud tonti,
Kust ta kukkerpalli tulkus.
Tahtis hirmutada hunti,
Sunni walla losfis tulkus.
Taara isa targad mehed,
Wene wägewuse ehed,
Sakalas on otsustanud :
Dinas, hunt ja luik on loomad,
Metsamees neid õpetanud,
Weamad sillafakste koormad
Ühelmeel pörgu põhja, —

Rahwa rahu röömustuseks,
Sunni walla kergituseks.
Siis meie meeled määruseksja
Meie otsus kinnituse seaduseksja —
Pörgulaste poega lahti,
Mingu Saksamaale wahti!

Rõmu Piilo**) pillutanud pisaraida,
Weske Mikko wahemeeft ei laida —
Lähme linna Kadri manu,
Wiime mune, noori kanu,
Kellel pole tarwis tänu! —

2.

Altkäemaksu eest saab palka
Sillafaks — kui jälle Taara tarka,
Kogub kofku „rüütle“ wiied,

*) Василекъ — ruhilill. Luuletaja.

**) Rõmu Piilo — Bulgarias pörgupiibu müüa. Luuletaja.

Klausi Mitto*) mee kärjed,
Kuni loigust tiigekene,
Tiigest järsku järvekene,
Järvest tõuseb piigakene,
Tõuseb tarka poisikene.
Lähwad koku Sakalasse,
Kuningate kuulsa linua,
Sõnad seadwad seaduseksa,
Maksud kohtu kamberisse,

Tulewad ka lauda sinna. —
Sakalasse hundi hirmud,
Isepäinis surma süngid,
Ise-laudas nõdrad waimud,
Dõrgu prohvetite mängud. —
Tuleb Taara alla ilma,
Märkab kõige pealt nõrka silma, —
Hüüab hunti nime pärast:
Saksamaal sind ristid,
Miks sa hirmul Hansu käreft, —
Hansud — Saksalt laenatud?
Eht küll nime meest ei riku,
Ära süiski sina tiku
Surma hirmul silla alla,
Ära ühtemeelt sa talla!
Ühwardajal annan trahwits:
Kui oraw hunti hirmutab.
Kutsun Soome mõega abiks,
See protokoli kirjutab —
Sillasaks on hundi lastja, —
Rott on kassi hinge wõtja! (?) —
Mees, kes kullkurt kohtu kojäs
Täitnud iga kirjaga,
Keda Peeter tahtnud pojaks,
Kadrit kassikute kojaga,
Looma lauda põletajaks —
Seda Taara kohtuseadus,
Taewalistest targem teadus

*) Klaus Mitto — oli wana Israeli rahwa pergamendi paberiwabriku peafell enne Kristust. Luuletaja.

Ilma Reio vomi korita,
Põrgu advokati kaitsmata,
Tunnistanud ihelmeel
Wene kotka kohtu keel:
Lurime ja puurime,
Riia linna saadame,
Sillaasaksa riismed kottu koristame,
Raha patud palistame. —

3.

Riia linnas põrgul piirid
Pandud rauda ringidesse,
Kui sa asja järke pärid, —
Ringid aetud nõõridesse,
Nõõril igapäew on hoidja.

.....
Tahad saksu wõrgutada,
Lausa walet wajutada,
Dooma tiigert, kurja kannupoisfi,
Tahad sina kohutada,
Mõnda metsameest ja usfi
Lilse wihast uinutada.

Tahad õigust päewapaistel,
Kui seisad jahameeste astmel,
Nõnda Riia ringi weeretusel, —
Siis enne palu palju päewi,
Kirjuta ja kulda kuluta, —
Riia linnas palju laewi,
Mis ootwad õigust tuluta.
Nõõri ots saab kinni seotud,
Alsi lagedale lõpetud, —
Pöörad pea padja peale,
Silmad sead wastu koitu,
Kes kuuleb kannataja heale,
Kas Riiaast saad sa tõe toitu! ?
Nõnda Taara targad ise
Tunnistawad tõe ümberkolimise
Mere ranna ringi hoolde,

.....
Kuid siiski Sakalas on wähem tuba,

Niia ring ei seda luba,
 Et meega meelituste tegu
 Taara targad nuhtlewad,
 Et Hansul rahamaksu segu,
 Klause Mikko wiinawärgi wedu, —
 Et karja rohul oleks edu, —
 Rõiki neid hakkaks kolistama
 Õpetuseks, kohtu koormaks kandema. —

4.

Uga Kalewite kanged pojad,
 Ennemuisstsed Taara tojad,
 Tunnistastid imeasju üles,
 Mis magusaste magasivad,
 Linusivad Kadri süles,
 Puude rägastikus rippusivad. —
 Künnapad ja „jalakad“
 On sitged Eesti metsa puud,
 Kuid süiski hundi kütid, kawalad,
 Põrgulaste piissi suud,
 Trehwand toorest „künnapat“,
 Hansu ahju pugejat.
 Puu on langend Taara käsul,
 Kes tundis kurjal abi tulewad,
 Rui hädaline aitab Handsul,
 Siis lähwad tulde mõlemad.
 Üks on peast, teine jalust,
 Haiged kurjuses, on nemad arust, —
 Kas Bonapart küll tonta tahab,
 Rui Hans ka tulerinda ruttab?! —
 Uga walla isa vöde waitus,
 Romilisaari hirmu kartus, —
 Tunnistawad hundil kiitust,
 Kellel polnud ajawiitust:
 Ilka küünide kriipsudega,
 Metsamehe mõttetega,
 Kirju saatis hundi hulumistes,
 Mitmed moodu tõe tunnistustes, —
 Teised aga koolitawad,
 Lapsi selleks õpetawad,
 Et Jummi waldas mäsü teha,
 Digust ülekohtuks nimetada,

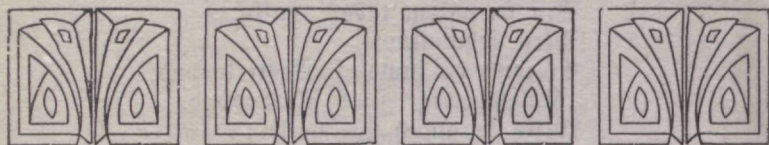
Raswatada kohtu wastu wiha,
Handsul sõpru sünnitada.
Namiin*) on wale waate juht,
Ras Junni waldas tema koht ?
Sillasaksa lugulaul weel rändab
Mõnda aega Junni maal,
Sakalast ta Riiga ruttab,
Rus on ringi lõpu raal. —

5.

Eada aastat fellest mööda,
Kui Junni walla fillasaks
Elas lossis — muud kui sööda,
Tugew oli tema taks.
Eada aastat sügawuse laenetesse
Uja merelt weerenud,
Kuid siiski Liivi taludesse
Wana jutt on juurdunud :
Mulle jeda seletanud
Hallid walla isakesed,
Kes on Hansu määletanud,
Kadrast korrutawad eidekesed.
Taara kohtu targad kirjutanud
Minul mitmed kirjad unes,
Kuidas fillasaks hunti hirmutanud,
Kuidas Hands kiiša-kala imes.
Eada aastat läinud elu ilmast, —
Nüüd ma, luuleliste noorukene,
Küsin igalt maalt ja linnast,
Rus on Kalewite kangelane ?
Eesti muld, kuid Saksa kuld,
Eesti meeste suurustused, —
Oled luule ilmas noor — tuld
Ulmab mulle jung ja jorutused :
Mis! ka sina siia tuled,
Kirjanduses noor, tundmata sa oled.
Waata pealt ja kiida takka,
Kui meie, candidadid, kifume,

*) Namiin — Dürgi sultani kohitsetud haaremi wahtide ja palwe-
toerde foolitaja 1815 aastal. Luuletaja.

Ura ja parem töösse hakka,
Meie seda usume,
Et jonn on jumalast Eesti loodud,
„Kalewi-poeg“ saab ülespoodud.
Miks ta olnud ühelmeel:
Kuningas ja sõjamees,
Miks Kalew hüüdnud Eestikeel —
Olen sahameeste seisuses,
Uuustelen adra tööda?
Metšas jahil mitu ööda?
Miks ta kurtnud kuuse all,
Suur ja wägew kangelane,
Piina põrgus, süüta tall,
Kannatanud rammulane?
Kuid nüüd ei ole kannatust,
Noorel Eestil iludust,
Nüüd ei ole wennastust uhkuses
Eesti keele lehte weergudes. —
Nüüd saad pähe „koodiga“,
Kui julged sõna lausuda,
Nüüd pead jungi noodiga
Uimastusel „Kalewisi“ kuulama.
Ei tohi teist ja rääkida, —
Kui Jaani, pätsi, jungi ma
Dean jumalateks pidama,
Kes kisuwad ja waidlewad
Ja Eesti ühtemeelt lõhuwad!
Kõrge Jumal maad ja taewast,
Kuusid mitu, palju päikesid,
Kõiki loonud — puhkas waewast,
Dnnistas igaühe käiksid! —

II jagu. — Sõda.

1. Kurjus kiufab headust.

Ralew' taati oli käskin'd,
Kindlal sõnal kinnitanud:
"Meie maada markamata
Ühe poja päranduseks,
Walitsuse wallaks jätta."
Nõnda Eesti lugulaulu olenemisel,
Wene kotta armu tiiva kaitsemisel,
Rõdumaa kanguse kaswamisel,
Eestimaa peab jäema jagamata,
Wene warju piirid markamata. —
Kuid sõda Jumalast on loodud,
Enne Edenit ta ilma toodud,
Et elupuu kannab wilja —
Head ja were-waenu kurja.

Saksamaal on pörgu pesa,
Pörgul omad koerad, . . .

.

Saksamaal on kurat teisriks,

Baronid tal' were adjutantiks,
Pillutawad pörgu poegi,
Walmistawad orjapõlwe fängi.
Ruhu seob Willem jumalust,
Sealt rahwalt riisub wabadust,
Ea püüab tõde surmata,
Ja rahwa rammu kurnata,
Pimedust ja nõdrust sulle herraks,
Kes talupoegi mustas mundris murraks.
Annab Saksa keiser kirikule kaisu —

.
Datu pärašt Willem wõtab tasu.
Datu pärašt Wenemaad weres möödal(?)

2. Tõde wõidab.

Uasta fellešt pea mööda jõuab,
Rui suur Europa sõda ohwrit nõuab,
Sõda, mida ajalugu tões hüüab:
Uue aja piibelt kirjutakse
Tuhandate tulewiku aastatele,
Sest siin Kristust kiusatakse,
Saksamaa on surmaks rahwastele.
Siin püha õigeusu keiser
On Looja Isa sõjariist,
Ja Saksa Willem — pörgu tiiger,
On waenlane meil kuradist.
„Saagu!“ ütles Rõrge Jumal, —
Tark ja wägew, pole rumal, —
„Saagu“ wõimus Wene wäele,
Sõja tules kurja kaele,
Kuradile piirid pandud,
Diinajale paras palk, —

Raob mõisa koerte salk! —
Ja Kalewite kaljuwain
Põrgu hoidjast wabaks saab,
Siis põrmust peaseb Eesti taim,
Kui Soome sepa mõet rakjatab! —

3. Päike paistab!

Wiisil: Gaudeamus. . . .

1. Päike paistab — tõuse üles!
Wene keiser kutsub nüüd.
Seab riigi rahwad ritta,
Ast'kem Saksa wastu sõtta, —
Riigi piirid sõja tules,
Suured rahwad leina mures. —
::: Wägew Wene wõidu hüüd! :::

2. Küllalt koitu kallistud,
Küllalt koidust laulusid!
Orja õõ on lõpetud,
Kuula sõja lugusid, —
Wurisewad waenu-wankred,
Dhus lendwad põrgu pered.
::: Saksamaa on surma sees. :::

3. Wene Keiser targa nõuga,
Ilma riigi suure jõuga,
Suuretükid surma toowad,
Püssitükid wõitu loowad.
Saksa sarwikuid nad matwad,
Kes maailma kinnikatwad.
::: Kalew wõitleb Wene wäes! :::

4. Saksä wara lõhutakse,
Mõrtsukaida tapetakse.
Kalew puistab meeste päida
Lõhub puruks sääreluida;
Piinad paneb põgenema,
Põrgu pojad mädanema —
::: Pärast pühkab kodumaal! :::

5. Wene wäed on nii kui müüri,
Wenel waprak wõitlejad,
Sõjasõidul seiswad nõõri
Põrgulaste pühkijad.
Taara targad juhatawad,
Wanad waimud julgustawad, —
::: Suworowid on Wenemaal. :::

6. Kes langeb meie mehedest,
Kangelastest kaimudest,
Nende nimed trükitakse,
Nende kehad sängitakse,
Kalewite haudadesse,
Nimed — kulda kaanedesse, —
::: Sõja Viibli raamatuks! :::

7. Taara kuulab weremängu —
Raksti-wõitlust waenumaal,
Hüüab taewast: tööle jõudu!
Headus — kurjast kõrgemal.
Wene — wabadust nüüd nõuab,
Kalew jälle kodu jõuab,
::: Päike paistab Eestimaal! :::

8. Baron istub wangiraudas,
Keerab wurro leiva laudas,
Willemiga wõitu neelab,
Jumal aga kurja keelab.
Usjata on mõisa lootus,
S o b u s t e g a sõitnud ootus, —
::: Sõda surmab Saksä meelt. :::

9. Eesti mehed! — olge waprad
Wene wäes wõitlemas,
Saksa sõjalaste parwed
Eestimaale sõudemas,
Nurmed, niidud — surma ööle,
Eesti hinge — mõisa tööle, —
::: Saksa seadus were wäes. :::

10. Päike paistab, tõuse üles!
Nüüd on tõeks läinud jutt, —
Kalew oma poegi süles
Kannab, kuni lõpeb nutt.
Kuni piits ja pisarad,
Ust ja orjus rändawad,
::: Kalew mõeka muretsseb! :::

11. Kalewite tõutust täitma,
Lähme, mehed, sõjale,
Kuratiisi kinni kõitma,
Soome sepa mõeka näitma,
Mida wana Kalew taati
„Enda tarbeks käsikind teha“,
::: Targal hoolet walmista. :::

12. Kes on Soome mõeka näinud,
Kalewite kanges käes,
See ka alla hauda läinud,
Kui ta wõitles Saksa wäes.
Matab rohkeid rööwijaida,
Eesti kaelalõikajaida, —
::: Nüüd on mõegal wabadus! :::

4. Saksamaa on põrgu kuningas.

Uga Saksa sugu teab,
Et ta põrgu ifket weab.
Mõisa maadel tõusis kisa —

Baronite paha waimu isa,
Willem neile wõitu lubas,
Keda Saksa keiser tabas.
Saksamaal — seal kaua aegu,
Rus neil lossid seiswad praegu,
Saladuses sõda sobitati,
Wenemaale were wankert walmistati.
Saksa eba truudust meil ka loeti,
Nõdrust igapidi jumaluseks seoti.
Saksa waim on „wana sõber“,
Ust on orjadele nõder, —
Eiis on riigil rammu raudas,
Kui Saksa meel ja keel meil laudas! (?)
Walitsejad mitmet sugu,
Wenemaast ei pea nad lugu,
Saksa mehed meie talus,
Willem kiidab: seda „billiard“ palus!
Saksa wõimu ülistakse,
Wiina raha maksetakse,

Saksa tantsi tantsitakse. —

Hobused seal tallis ootwad,
Hallid, mustad, mitmet moodi,
Saksa waimud seda lootwad,
Kui neil sõja käsud toodi:
Talumatid! koormat tantge,
Hobuseid ja poegi antge. —
Truudus nüüd on wananenud,
Mässu mõtted mädanenud, —
„Saksamaa on üle kõige“,
Baronid kõik temal: õige!
„Peigmees“ jõuab, wõitu nõuab,
Sõidab kosja Wenemaale,
Orjapõlwe jälle annab
Eiis, kui kihlab kosjad Liivimaale.
Hobused nüüd puhkawad,
Pärast sõtta ruttawad.
Määrad Handsul annetakse
„Rinno“ sauna pannetakse, —
Oskab warsu walmistada
Ilma täkuta tiineks tunnistada. —
Willem wenda nüüd ei taha,

Et Saksamaalt toome raha, —
Teeme tema „püha“ tahtmist,
Pärast hertsogiteks saame,
Kui Wene walju lohtu mõistmist
Saksa filmis nõnda loeme:
Kes on saanud wangi rauda,
Wõtan nüüd ma oma lauda.
Ordenid ma teile annan,
Kulla elu süles kannan, —
Mita mind, ja rüütli sugu,
Muidu täbar näitse minu lugu!
Eadust annan teie sarwis,
Wolikogu pole tarwis.

Kui Eesti rahwa päiw on ränk,
Õõd ja koitu kummardab,

.....
Eiis Willem II. tuleb „taewast“ (?)
Nuhkleb Wenet „patu eest“,
Peastab hinge elu waewast,
Ei leita kusgil Eesti meest —
Tapab kõiki, kui ta wõidab.
Wiimast jõudu kofku wõtab,
„Annab digust“: maksan raha,
Kui moonata lõõn töõ eest maha,
Meiusid ja naisi naeran.

.....
Põrgu poegi ilma kandwad,
Kes „isadele“ põrmus auu andwad. —
See on see walgus „sionist“,
See nõdra hullustuse rist.
Saksamaal on selle süda,

.....
Ega mõisa koer sind palu,
Ehk oma lahke armuga
Sind saadan wälja wihmaga! —

5. — — — — —

„Oh, anna tuhat keelt sa mulle!“

1. Oh, kuningas!—sa tõusnud neile,
Berlini linnast tõttad sa;
Tood palju waewa, kahju meile,
Kuid wõitu Wenest sa ei saa.
Ea pead nüüd küll surema,
Ja põrgu hauda minema.

2.

.

3.

.

4.

.

5.

.

6.

.

7. Oh, Jumal, Wenel wõitu anna,

.

8. Nüüd Eätsa baron põrgus põleb,
Eh! hingab wangiraudades,
Ja kiriherra tornist tuleb,
Kus walgus ta'l on walwamas.
Nüüd Jumal saksu waljuste
Lööb patu eest neid kurjaste.

9. Kõik lusi ja löbu otsasäänud,
Ei Willem walu wähenenda.
Oh, hobused, te' nahka sõõnud,
Miks ei te' tahtnud teenida?
Oh, kurat, wõta ise sa
Eätslasti põrgus aidata!

10. Meil Wene keiser wõitu annab,
Ja wabaduses kuulutab:
Rõik Easfamaa on rahwarõõwel,
Ta „sulased“ on kuradist.
Neil segane on kirja keel,
Neid lasen lahti ametist.

11. Ma õigust raiun raamatusse,
Ja rahwa südant — sulaseks,
Kes kannab tõde kirikusse,
Et wanasarwit wäriseks,
Kui näeb Looja wägewust,
Ja wennastuses armastust.

12. Seepärast hüüt'kem ühelmeel:
Sa suur ja wägew Wenemaa!
Siin wabadus on usul, keelel,
Ja kaswab kaunist kodumaa.
Siin Kristus sõjas kannatas
Ja õigust tules puhastas.

13. Nüüd kuuldi rõõmu laulu heli,
Nüüd Kalewite waim ja meel,
On kuldne wabaduse põli,
Ja walgus paistab eluteel,
Nüüd meie nutt ja wiletsus
On Easfa põrgu hukatus.

14. Nüüd olen mina põhja leidnud,
Mis Eesti mulda finnitab,
Nüüd Kalew jälle kodu jõudnud, —
Kes nüüd weel põrgut sünnitab?
Wene Keisri kanged käed
On wõitnud rüütli surma wäed! —

6. Wene kaafakad.

1.

Igal maal ja rahwal nimed,
Igal riigil omad imed,
Eõnatarga naljatused,
Uluu ja ilu soowitused.
Nõnda sõja sünnitused,
Were wankre walmistused,
Igas riigis kuulutawad,
Kes on olnud kangelane,
Kellel hõbe iludused,
Kes on raudas rammulane.
Sõja Büibel keerab kirjutusi,
Muistse põlwe piinatusi,
Kalewid on kulda kirjas,
Sõja tules wappralt wäljas;
Rammu kiigub rahwasoos,
Sirgub suureks sõjameheks,
Lootus loidab ajaloo —
Minewik on meeste ehets. —

Ruid terve ilma sõjamerel
Ei ole nii suurt kangust werel
Meie päiwil palju nähtud,
Terve rahwa rammuks tehtud,
Kui Wene wõitjad k a a f a k a d —
Neid maa ja taewas kiidawad!
K a a f a k a s on Wene wäes,
Wene keisri kanges lääes,
Igas sõjas ime ilmutusi loonud —
Nimega ta hirmu toonud.
Kaafakas! ta kalju kangelane;
Ei ta lohtu — sõjalane
Ruhu tema heali kuulunessse —
Sinna wõidud weerenessse,
Ruhu tema hobu lendanessse —
Sinna surma sigiteleb,
Sauga künkaid kirjuteleb!

Rui sõja ratas raskumas,
Ja were hind on weerlemas,
Siis lendab, tormab sõjamees,
Kas olgu maal, ehk merel, wees.
Ja kaasakad siis kargavad,
Rõõmul sõtta ruttavad.

Lapsukene — kätgis kiikus,
Doonau jõe kaldal liikus
Rui ta kuulas kikkil-tõrmul,
Kus on piirid Saksa põrgul;
Oppis noorelt ratsutama,
Iga püüsi paugutama —
Oppis tarkust wanawarast,
Rangust kadund kuldsest ajast;
Doonau ennemuistsest wallast.
Kaswis ema laulu liigutusel
Wahwa meeste kaswatusel,
Minewiku ime ilmutusel,
Kaswis kangelaste wõsus,
Wene wägewuse rõõmus —
Kaswis kuulsaks kaasakaks,
Mõõga meestel armsamaks. —

Rui sõja ratas raskumas,
Ja were hind on weerlemas,
Rui sõja Uite ähwardelles
Tormab Wene piiridesse,
Siis kaasak ratsul kihutelles
Ruttab waenu wälja radadesse,
Põrgulaste were wärawasse! —

2.

Ei kaasakas karda surmuse wirna, —
See on ta jälgede tunnistuse töö,
Ei riputa mõeka enne ta warna
Rui waenlase polkusi puruks ta löö.
Ta sünnib ja sureb sõjade fees
Ta loodud on weriste wäljade ees,
Ei tunne ta nõdruse filmade wett,
Kuradi kutsikale anna ta kätt, —
Tal seadus on kindel ja mehine meel,

Eht sureb, — ta hüütab siisgi weel:
Ura hinge piina andeks anna,
Mu hing on Jumaluse pühaduse waim,
Ura põrgu riiki taewa kanna, —
See oleks Looja Isa raske laim! —
Laiades laanedes luurab ta päewal,
Eht puhkab ka pisut wõitluse waewa.
Ta otsib ja ootab, tunneb jo aega,
Kus näeb ja leiab põrgulaste poega, —
Siis tormab ta — tulede ja were maru,
Ei waenlane saa seal ühtegi aru:
Raasakas jõgede kallaste peal,
Raasakas mägedes, põldudes seal!
Kas olgu taewas tormide sees,
Nurmed ja niidud ojuvad wees, —
Raasakas on itka ja alati wõitluse mees. —
Ruttu, kangelane sõja tules sõelub,
Dotamata, äike hirmul hoiab ta waenu;
Tuleb — tapab, põrutab, karjub,
Ühele — peasid kümme ja wõtab weel laenu;
Ta oda ja mõda imede wäes,
Püüsi, ja kõik riistad ta'l käes, —
Põrutab, paugutab — furnute hull,
Mõdegaga, odaga. — ja jälle kadund polk!
Hobu ta'l ohjata, piitsata teab,
Kus ta'l tee, ja keda ta weab, —
Kust ta tulles mööda käinud,
Eht tuule kiirusel jookswalt läinud, —
Ei waenlane pole aimanud häkiliist lööki
Ta magas, eht keetis põrgu perele sööki!
Raasakas! sa Wene wägede ehe,
Sa waenlaselt wõtad wiimase mehe,
Kõik rahwad ja maad sind tundwad,
Sull werewäljade kuninga auu andwad,
Sõjas sa Kalewite kangust meil näitad,
Eht sa ka wahest Donau laenetel ohkad,
Hariduse allikaid jänuga otsid,
Roitu ja kewadet sina ka ootsid!
Taara sull taewast õnnistust annab,
Kalewite kangelaste hulka sind kannab. —
Raasakad! rammuga toetage tõdede koda,
Kodumaa kaswamisel töötagu oda, —

Weri on wabaduse wõitude tooja,
Werega sünnib ilmade looja —
Inimene jumaluse kujul ja näol, —
Waluga wõitleb*) uue elude ema!
Kalew kuningas ja pörgulastel teol,
Nüüd on kodu jõudmas tema:
Nüüd Püha Wenemaa weri woolab
Et Saksamaa kuratid kaotaksid rahwaste
[wabaduse eest
[seest! —

7. Meil Wene Keiser Jumalast!

(„Meil tuleb abi Jumalast“.)

1. Meil Wene keiser Jumalast, —
Ta süda rahu külwab!
Ja Saksa waim, kes kuratist
On meie peale tulnud, —
Ta rahu waenlane,
Ja usk ta sulane.
Ta tuleb biibliga
Ja ristib werega,
Ei ole tema sarnast!

2. Kõik Saksa usk on tühine,
Ta'l jumalaks on nõdrus.
Kus Willem wõidab — mädane.
Ta riik on rahwal orjus,
Ta'l kantslis kilp ja mõdt,
Ei lõpe tema lõõk;
Suur wägi, kawalus, —

*) Wenemaa on ka slawoni sugu rahwaste ema ja nende wabaduse eest on ta palju werd walanud. Luuletaja.

On tema tugevus.
Ta püüid on põrgu põues!

3. Ta laulud „loodud“ kuradist,
Need tahaksid meid keelda,
Et hoiaksin ma koolidest,
Sest tartust ei saa neelda,
Kui elad walguses
Ei nuta nõdruses, —
Siis hõiskad õnnela,
Ei lepi põrguga,
Sa nõuad maa peal rahu.

4.

5. Su „Minu mure“*) kandleiga
Ei wõi ma rahul olla,
Kui pime õõ on koiduga,
Siis kurjus karjub: talla!
Kuid siisgi kõlistad: —
„Kes rõõmu maitsewad,
Need tulid pimedast,“
Kus Saksad elawad,
Neil Willem wõitu lubab.

6. Kõik aga see on tühine,
Mis Saksa tahab anda,
Ei põrgu taewaks ühine,
Ta weres kogub kulda.—
Kus on uuu obi siin?
Kas taewast tuleb piin?
Kas Jumal minu sees
On nutja, orja mees?
Ei seda mina usu!

7. Meil Wene Keiser Jumalast, —
Ta süda, meel ja mõte —
Kõik nõudwad, kaitswad wabadust,
Kus minu ettewõtte

*) 327 — Ennemistne „Rheini jõe kannel“. Luuletaja.

On Looja Isa auuks,
Ja riigi rammu nõuaks;
Kus walgus armuga
Mind seob. Reisriga, —
Sest pimedus on pörguks!

8. Eht oleks ilm täis fakslasti,
Kes meie maale tõtwad,
Meil Jumal juhib wägesti,
Ja Taara mehed rutwad.
Seal ennemuistne meel,
Ja kalewite keel
Ra hüüdwad rõõmuga:
Nüüd Taara mõdegaga —
Me Wene Reisri poole!

9. Kõik Wene waim on wõitades
Kõik rahwad rauda rammus,
Eht küll ta Saksa mõistates,
Wõit Willemiga sammus.
Kuid siiski kiidan ma,
Ja hüüad ligi sa:
Nüüd mõeka, püüsi, tuld, —
Ja kaob Saksa kuld,
Sest headus wõidab kurja!

10.

.

11.

.

12. Seepärast loodan kindlaste,
Et Wene süda — õige,
Ma laulan laulu waljuste:
Suur Jumal üle kõige,
Et õnnistab Ta mind,
Ja taewa aitab sind —
Siis, kui sin ilmas ma
Wõin hüüda rõõmuga:
Meil taewa riik on tulnud! —

8. Türgi sultan.

Oh, sultan, sinu tugevus
On Muhamedi usu Jumalus :
Hoiad naissi, neiuseid,
Kell ei ole peiuseid.
Neid mitu tuhat sultanil,
Sel' naeste kuningal.
Ka jätkub Saksa Willemil —
Sel' Türgi rahwa rõõwijaal.
Ta tuleb, petab pimedas —
Saksa riik saab jumalaks, —
Tuleb sultan Saksa sabas,
Siis Wenemaa saab sõja saagiks. —

Türgi riik on wanast ajast,
Aostaid lugend mitmest sajast
Kui ikka sõdib Wenega
Prohwet Muhamedi usuga.
See rahwas roomab roojuses
Ja põrgu pere tooruses ;
Ta walitsus on warguses
Ja Saksa meeste sellides.
Ka Türgi sultan trooni peal,
Kui furnud ebajumal seal,
Tal' meel ja mõistus segane,
Eh! on ta hull ja wihane.
Ta riigi rahwas rändab pimedas,
Ei haridust seal anta,
Seal piin ja orjus elamas,
Et parem pashal kurjust katta. —
Kuid siiski ajalooš on tõde,
Et ta Prantsus oli Türgi õde,
Ja Britania kaitses eksteel,
Et Türgi sultan seisaks weel.

Nüüd sõja ratas raskumas
Ja piinad, patud pöörlemas,
Nüüd Wene, Prantsus, Inglismaa,

Ei nendest võitu kesgi saa, —
Nad lendwad kolletawa kooljasängi,
Lõpetama Türgi riigi hullu mängi,
Kell kuningas on haremi*) naeste wäes
Ja Saksa kuratite kurjas käes.
Nüüd kanged mehed möödawad
Türgi piirid põgenema;
Inmaliku juhatusel wõidawad
Muhamedi mõtted langema.

Oh Türgimaal.

Su orja õõ oli pikk ja pime,
Su walitsus oli tõe surmaja.
Türk — kui rumalate lihanime,
Ja igawene riiu norija, —
Nüüd liiguwad su elusooned
Ja kõiguwad kõik rumaluse hooned. —
Kõik Türgi meeste usk ja elu
Ei mahu meie mõttesse,
Neil ise meel ja loodus' ilu,
Muhamet neid mõistab taewasse.

Ruid sultanil joowiks ma :
Ea rutta kindla waimuga
Naeste juurde magama
Ja ela ifka rõemuga, —
Sest pea saad sa prouasid,
Kes Sakfamaalt ja neiuisid,
Neil baronid on, walu sees
Ja mõni puhkab mere wees.
Kõik pörgu emad sultan sulle —
Haremi lossi peida neid,
Ei nende lõbu maitse mulle,
Kes sünnitanud pörgu päid. —

*) Suur loss, kus 2—3 tuhat Sultani naist elawad.

Eultan! ela igaweste Türgi piiril
Mälestuseks minewiku mängidest,
Eest muidu mustal hana riivil
Million naifi nutakšivad kaafakest.
Sull puudub tõsidus ja kindel meel,
Ja kuigi riigi troon seisaks weel,
Siisgi õnnetäht ei tõuse seal,
Ei woola rahu hingesse,
Kus kurjus kasvab kurja peal,
Ja seadus pandud Saksja sülesse. —

.

.

9. Austra Frants.

Austria riigi ajalugu
Werega on kirjutatud,
Eeal rahwaid palju igat sugu
Said Frantsi alla tõidetud.
Neil kõigil ise meel ja mõte,
Ja lootus loidab julgeste,
Et wabaduse waimu tuli,
Ja rahwa rammu ettewõte
Tõuseb rõõmu põlwele uueste,
Ja lõpeb mõdera mõimu orjapõli.
Austria on suureks riigiks saanud,
Wene armu abiga end mässu sees
Kaitsnud riigi lagunemise ohtu.
Nüüd Saksamaa on teda sõõnud,
Frants ise narr ja wanamees,
Õõd ja päewad wõtab rohtu, —
Muidu mõistus segane;
Ea toerapoišiks kutsutud
Saksa waimu walwajaksa.
Frantsi, häš! — wihane,

Su trooni narr on surmatud,
Saraewisse Looja Isa hirwitajaks,
Taewa tarkus teda taband,
Et kurjusele otša teha,
Slaawlaste sugu siduda armastuses.
Saksa süda haiseb, mädand,
Drjuses ta rööwib hinge, liha.
Sest siis Willemi hässitab haigus
Frantsi sõja jahile,
Serbia weikse rahwa jõudu,
Balkanil Wenet wapustama,
Ise tahaks ilmariigi auu endale.
Austrias on põrgul pidu,
Kus Saksa wõim peab surema,
Frants, wanaisa, wärisedes
On wiinne keiser Ungrias,
Sest wõitu wõtab raudse wäega,
Europa sõja tuleleekides
Wene keiser, Briti kuningas
Ja Prantsus wabaduse käega.

Austria orja ikkest peaseb
Palju rahwast Wene wõiduga.
Wene suguselti meestest
Wanemate waim ja keel rõemul tõuseb ;
Taewast paistab päike armuga ;
Elu ärkab orudest ja mägedest.
Lapsed emaga end ühendawad,
Wene arm on üle kõikidest.
Siin wagaduse warju all
Elu sõjas pühendawad,
Ja hüüdwad puhtast südamest :
Kannatasid, süüta tall,
Kurjaste sind kiusati,
Ulu orjuses sind Frantsu kool
Opetas jumalust nõdruses,
Sind piitsatega pekseti —
See olla hinge hool,
Taewas — Saksa sõbruses. (?) —
Austria ! su keiser peast nõder mees
Sind pilkab, narrib Saksa koor,
Were tantful tunnistakse,
Et kõigis elus, loodus

Wõitlus igawene wana, noor.
Werega taewast lumastakse,
Lut, õnnist elu ristitakse siis,
Kui Frants ja Willem wõidetud,
Sõja müra, kära seisab,
Ja üle maade kõlab rahu wiis :
Wõidu pärjad pähä pandud,
Seadus ikka kurja wõidab.
Jumal tahab taewast tulla
Meie sekka siia ilma,
Nõdrust, pimedust ei tohi olla,
Taewariik ei taha põrgu silma!
Rahuranda roojust ära lasse
Sina mitte mõttesgi,
Eht küll tuuled tema käratsuse
Siiski Frants pühadust ei unesgi
Siin ilmas pole näinud waimu wäes,
Seit ta seisis Saksa meeste käes. —

Pühadus! sa kaugel põrgust,
Rõrgemal sa surelikust põrmust.
Kaugel nõdrusest ja usu mängist,
Kus Willem õnnistab ja matab,

Sõja sarwed warjul hoiab.
Pühadus! ei sa mahu sinna,
Kus Willem sõidab were sees,
Kui sultan, Frants ei taha minna,
Siis sunnib Saksa piitsamees.
Pühadus! kas tõest alustad sa juttu,
Kui jätgad juttul juurde nuttu?
Kas Frants ei ole Rooma kirikus
Kui paapsti isa pühaduse hirwitus?
Jumal Looja! kas Sa seisad taewas
Sõjariistus ootel, filmawees,
Kas Sa ennast hoiad waewas,
Kui nutja, nõder, waene mees?
Kas hirmul oled kurjusest
Ja ohtad hinge orjusest?
Kas Sinu riik siis sünnib meile,
Kui ikka rumal — täna, heile,
Inimene maa peal roomab,
Weres, higis ennast koormab?! —

Oh, hing, sa oled Jumal ise,
 Mu nägu Looja sarnadus.
 Ei Frantsu taewa Sina lae,
 Seal igavene armastus.
 Mis aitab sinu auu ja ilu,
 Sull nime — Rooma usu pühadus,
 Kui elus sa ise muud ei palu:
 Orja lepp, siin on rahwa jumalus?!
 Austra waremetel tõuswad
 Noored riigid elule,
 Noored hinged kätte püüdwad,
 Mis kurjus kandnud surmale:
 Wanemate haud ja saatus
 Lahti lähwad jälle siis,
 Kui ennemuistne murtud lootus,
 See kadund aja paradüis,
 Jälle mere udust üles kerkib,
 Koidu põuest kuulutab —
 Inimene wägewuses end harib,
 Et Jumal Looja rõdemustab!
 Nõnda surmast tõuseb elu,
 Tõuseb uuest ülesse,
 Kus ei ole põrgu walu,
 Mis wiib meid Frantsi sülesse! —

10. Sõda ja rahu.

1.

Jumal Isa igavene
 Siis, kui Ta maailma lõi,
 Wõitles, jõudu lehwitades esimene,
 Kui mõistusega elu tõi.
 Lõpmata on ilm ja elu,
 Muld ka tunneb häda, walu,
 Inimene mullast saanud,

Ebaust meid ümber moonutanud.
 Jumal Looja armuline,
 Sarkus wägewusega,
 Ei Ta usu, pühaduse Kangelane,
 Et tööd Ta teinud nutuga.
 Siisgi Biibel mulle ütleb:
 Jumal Ise tegi tööda,
 Terwe nädala ta wõitleb,
 Ei seal töö juures lööda.
 Biibel — laua pärast loomist,
 Pärast elu ilma toomist,
 Kirjutatud targast waimust, —
 Mitte nõdrusest ja laimust.
 Ja siisgi sinna sõnadesse,
 Saewa teede juhatuses,
 Muistse lehwituste laentesse,
 Pärastpõlwe elu õpetuses,
 Tõde-tuunistuses sulle
 Luuletuse kaljuks mulle —
 Et Jumal loonud ilma mind
 Inimeseks, nii kui sind,
 Kes Tõde-Looja sarnabus,
 Oma Enese näo kujutus,
 Kellel hing ja mõistus Jumalast
 Saewa Ilast Enesest.

Jumal Looja igawene —
 Seega nii, kui inimene,
 Sügawuste saladuste sünnitaja,
 Saewaste ja maade jahutaja, —
 Ta on kuus päewa lehwitades
 Rasket wõitlust — sõda, tunnud.

.
 Runi patustus püüdis Adamale
 Ilma tööta anda wilja süüa, —
 Siis hüüdis Looja — see on saatanale!
 Ekstuse eest ei anna läüa.
 Ruid siiski iga inimene
 Peab elu ilmas wõitlema,
 Peab õnne looma omal — sarnaline,
 Kõik täiust tundma, mõtlema.
 Peab siin maailmas sõdima,

Igäiks, kes Loojast loodud,
 Taewa tarkust, saladusi õppima.
 Paradiisi herrasid ei olnud toodud;
 Jumal Ise oli herra, oli ori,
 Seega kõik on usuline lori,
 Et inimene orjaks üks ja teine —
 Nõdrus, nutt, pimedus on neile,
 Talupojal taewaks — piinamine,
 Kui Saksamaalt saab herra meile.

Kui Jumal Adamale Ise
 Ei annud witsu, wangistust,
 Ehk küll ta tegi eksituse,
 Kui sõi ta keeldud elupuust, —
 Siis teotuseks Jumalale
 On Rheini kandle*) laulu wiis,

„Witsa hirm on nuhtlus —
 Mis loodud taewa Jumalast“ —
 Muidu lõpeb Saksa usk ja orjus,
 Kui „maarahwast“ peastad pimedast. —
 Kas taewa riikis nõnda rahu
 Kaswatakse witsa hirmudes?
 Kas Jumal ütleb: surma, rõhu! —
 Wõimus pörgulaste piina pidudes?

Nõnda Looja igawene
 Tegid tööd ja wõitles sõjas,
 Kuni ükskord inimene
 Jumalaga juttu ajas;
 Riitis Ise kätte tööd,
 Kellel auu andwad päewad, ööd;
 Kuni Adam pale higis,
 Haris mulda, lapsi sigis.
 Ja oma tööd lõpetades —
 Wägew, suur maailma Looja —
 Noori, wanu õnnistades,
 Annab kõigil kosutust ja sooja,
 Waatas kõigi selle peal,

*) „Saksamaa luuletus ehk „Rheini kannel“ nr. 145 — 1893 a. Luuletaja.

Mis ta ilmas teinud teal,
Oma rammu, tarkust auustelles,
Ütles: Kõik se wäga hea!
Pühat, tarka pead raputelles,
Suurde lihas: sina kinni pea
Kõik mu käsud, seadused,
Sina, inimene, õpi tundma,
Kus seiswad minu määrused,
Siis saan Ma sulle andma
Oma sarnadust sin elus,
Kõikis paius, linnas, talus,
Saan ma sulle kohut mõistma,
Iutlust wägewuse wäes,
Saan kõik kurjust ärawõitma —
Siis taewas, rahu on sull käes!

Nõnda Jumal rahu rajas
Kuue päewa tööde majas,
Puhkas Ise seitsmendamal,
Polnud usu kombeid, oli Jumal.
Rahu! anna mulle luba
Lugulaulu lõpetades,
Millest mõnda korda juba
Hinge saatust arwustades,
Millest mehifuse wäed
Saaralaste kanged käed
Mulle, sulle seletanud
Pühaduseks pajatanud, —
Et ma seda ilka kiidan,
Selleks luuletuses aega wiidan,
Tõe kirjas kinnitan:
Sõda! Loojast oled loodud,
Rahu pärast sõda ilma toodud! —

2.

Sõda, rahu ühes suus,
Kurjus, headus ühes puus,
Pimedus ja walgus päewal,
Külm ja soojus igal aastal, —
Nõnda aasta millionite rajast,
Paradiisi Jumaluse ajast,
Elu jõud ei sure ära,
Ehk küll kuuldaks kurja kära.

Elu, kiigub, kasvab kangeks —
 Nulla põrmust leiba sööd,
 Välja töötab Isal andeks,
 Nullast mõistusele tööd.
 Inimene seedib toidu aineid,
 Rüst veri imeb elu laineid
 Veri südand elustab.
 Meelt ja mõistust kosutab.
 Nõnda mullast elu tõuseb,
 Natastringi ümberkeerleb.
 Taimed, loomad, kalad meres,
 Putukad ja linnud peres,
 Rõik päevast päeva mõitlevad,
 Omal keelel mõistavad:
 Sõja tules lendvad, jookšvad
 Wete sügavustes jõudvad,
 Ihu, mis on mullast saadud,
 Elu, keda Rõrgelt loodud —
 Seda nemad kaitsewad!
 Ja siis pärast sõda laulavad,
 Rahu jälle rõõmul maitsewad,
 Taewa Loojat kiidavad
 Linnud, loomad, elajad. —

3.

Udu ilmast Looja Isa
 Üraldanud maad ja taewast.
 Eht see töö küll oli wisa —
 Sest Biibel räägib Noa laewast, —
 Siisgi billionitel loen ma aega
 Looja jõudude lehwituste tööst,
 Tahan tunda mõistusega,
 Kus oli Looja usu trööst?
 Usjata! ei mõista mina,
 Kas oled aga targem sina,
 Siis ütle mulle wastuseks
 Tõe tunde täiuseks:
 Miks minewiku millionitel,
 Igawese aja wärawatel,
 Usu sõda meie näeme,
 Ujalooft ka seda loeme,
 Et palju rohkem ikka weel

Praegu ilmas elu teel
 Neid, kes usus jamsivad
 Puid, kassa, hãrgi teenivad,
 Nõdrust, nuttu, witsa, hirmu,
 Uga mitte Isa, Poja armu,
 Looja tarkust, wãgewust,
 Waid oma uhtust, rumalust —
 Jumaldawad, ohwriks toowad
 Kulda, hõbedat ja joomad
 Gifiti paganuse wães,
 Eht küll on tõde kães, —
 Et üks on Isa Looja meile
 Jumal taewast kõigile,
 Et üks Juudas tõe pooja,
 Kes kummardas siin elus rooja?
 Wasta mulle: miõs lõhutakse tõde,
 Miõs orjus, piits on tõe õde,
 Kui ebausud sõdiwad
 Ja Jumalaga taplewad? —
 Kristus oli inimene,
 Kes tõe põhja seletas,
 Ta oli tark ja armuline,
 Kõdit orjust tema peletas.
 Ta oli aga täielik
 Mõistuses ja tegudes, —
 Sest iga ust on walelik,
 Kell nõdrus, roojus alguseks.
 Uga Biiblis seisab Kristus
 Kui tõe Jumal Jumalast,
 Ta tundis, et tema õpetus,
 On tulnud taewast Wãgewast.
 Ja nüüd tuleb kangelane, kurat,
 Waimu wõitlus, sõda algab,
 Ei pole orja ega herrat,
 Kes ristil sõda ärasalgab.
 Kurat kiusab Kristust taga.
 Saksa Willem hõiskab aga:
 Kes tahab kuratit siin näha,
 See Saksa wõimu kumardab,
 Ei Saksa kurat muidu läha
 Ja nõnda ristirahwa kogudus,

Kell üks on pea — armastus,
Tõe tundja Kristus ise
Veel praegu sõdib, wõitleb,
Ja weres ojub püha ase,
Kus Sultan Salka sabas heitleb. —

Igas riitis palju usu seltsa,
Palju piirised ja kantsa,
Kõigil riitis luba olla,
Kirikutes kokku tulla.
Iga usk end õigeks arwab,
Teiste kombeid, moorust salgab,
Kristust aga tunnistawad,
Muhamedid, juudid õpetawad,
Palju teisa järeldawad,
Ja seega usku lõpetawad:
Kristus oli prohwet, inimene
Aga mitte Looja Jumal;
Kui ütleb atheistlane —
Kristus oli tark, ei mitte rumal,
Ta inimene — sõi ja jõi, kannatas,
Magas, röömustas ja õpetas.
Ja Bramini, Buddha usulased,
Neid ristiusust palju enam,
Ehk küll kõik on Looja sugulased,
Neil usk on praegu ikka lenam,
Kui eba ristiusk, kell jumalus
On piin ja põrgu rumalus. —
Kuid siisgi Jumal Looja,
Igawene elu, armu Looja,
Ta nendest kaugel ära,
Sest seal on palju paganate kära. —
Kristus sõdis, kuni furi,
Kuni tema õige usu weri
Ristisambas tõe sõnu
Kinnitas, sest ta jänu
Püüdis Looja armu halikale,
Usku sõjast kõrgemale. —
Kui Kristus, minu õnnistus,
Kui meie wend ja Looja sarnadus,

Õppis tarkust, wägewust,
Uwas maa peal, armastust,
Eõdis, wõitles, haris ihu,
Haris hinge, kuni rahu
Leidis tema ristisurmas, —
Kus on siis igawene rahu rand,
Ruhu tõe tunde laew tormas,
Kus kuldne kewadine and,
Mis liigutab mu rinda,
Räib läbi südamest ja suust. —
Mu mõttest, lihast ja otka luust
Ja elustab kõik põrmu pinda?
Rahu! südames sa oled,
Waimu ilmaft meile tuled,
Ujarataft weeretad sa wuhinal,
Kas were, tule tuhinal,
Ehk sa seod riigid, rahwad
Ühenduse jõus ja wäes,
Kui nemad rahu ise tahwad —
Siis on see walnis nende käes.

4.

Cestimaal mu kallis kaswataja,
Mu armas, waene — rikas kodumaa,
Kus on sinul rahustaja,
Mis sõjad saadab surema? —
Elleks Cesti rahwa ajalugu,
Kalewite, kangelaste sugu
Wastab unistuse hõlmast,
Viinatuste määllestusest,
Kostab kadund kuldsest rannast.
Taaralaste taewa mannast.
Süureliste furma sängist
Rüütli waimu walu mängist,
Sealt ma otsin tõe teri,
Kus woolas waba rahwa weri!
Cestimaal mu isa-ifadele,
Siin aastasajad leinasid,
Ja Cesti talu emadele,
Siin pojad sõjameheks sirgusid.
Werewaew ja piin su wara,
Ristikandja sõja kära,

Rüütli polgud rõõwlikš tulid,
Kurjad waimud weres olid,
Kui nad meie maale jäiwad,
Eesti elu, wabadust nad sõiwad,
Warastasid neiustid ja naisti naeršid,
Purustasid, põrgut pesitasid,
Ulgas orjus, nutt ja piin,
Kõrtsidesse seati põrgu wiin. —
Nõnda kalewite kangelasi,
Ennemuistse aja määllestusi
Püüti ära uputada weres,
Joodit olgu igas peres.
Mustad rongad roodu seati,
„Walgustama“ rahwast aeti,
Kuulutama Rooma tarkust,
Katoliku usu elu märkust.
Lendasid nad üle maa ja mere,
Ristikaussi kurnasid nad were
Nõdrust taewaks tunnistasid
Ja ikka nõnda õnnistasid:
Orjad loodud Sumalast,
Ja taewas õnne saamad,
Kui roomad, nutad haledast,
Ehk walusad küll meie haamad,

.....
Et mõni julgend herraga
Maa peal kohtus täia
Ei lastnud ennast lüüa!

Nõnda, Eestimaa, su saatust
„Enne Wene walitsuse“*) oli piin,
Lõpemas kõit hinge, ihu ootust
Oli meie rahwal siin.
Wenemaal ka orjapõli
Küllalt igal rahwal oli,

*) Kalewipoeg. Luuletaja.

Rastusest meie Wene ajalugu,
 Näägib tröösti õnnemaal,
 Sest kõit piina, kurja kogu
 Suure ilma riigi Wene raal
 Nimelt seisib suures eksituses,
 Et saaksamaa oli sõbruses.
 Sest siis Peeter Suure ajast,
 Kes väljamaad igast majast,
 Nõudis, seda õpetades,
 Saksa sõbrust ülistades, —
 Mida mõeras waim kallistas —
 Orja leppi kullal kinnitas. —
 Nüüd kertib aga küsimine,
 Kuidas Wene „armu tiiva kaitsemista“*)
 Kuidas siis, kui inimene
 Ei karda põrgu poisikesta —
 Saksa riigi wägewust,
 Ega Saksa usu hullustust, —
 Kuidas siis meil jutud jookswad,
 Rõned kuulsust tõdistawad,
 Rangeid poegi puetawad
 Emad armu süledesta,
 Tütmeid niudest niisatavad
 Walu wälja woodiesta?
 Kuidas siis, kui hauast tõuseb
 Murtud mureline meel,
 Ja wereft puhtaks peseb,
 Et Eesti kodu kaswaks weel.
 Ennast ennemuistne waim,
 Kalewite kangelaste taim, —
 Kuidas siis meil elu õitseb
 Wene keisri armu wäes,
 Kuidas rahwas rahu kaitseb,
 Kui kaswab kodu omas käes?
 Kõik saksa kurjus mõidetud,
 Kõidud tõllu keerutud,
 Wargad wälja wirutud, —
 Kuidas laulikud siis laulwad,
 Päewalehed rahu nõudwad,

*) Kalewipoeg. Luuletaja.

Kirjamehe „gi“ ja „ki“*) kiskumised,
Candidati koolipoisi pillkamised,
Kuidas osad wäetid liidetakse
Kalewi pojaks köidedakse?

Suur Europa sõda selleks
Wastust annab Eestimaaale,
Sest nüüd on weri wabastuseks,
Annab tulda Rüütlitele,
Sassamaale sarwed saeb,
Lõpemas on meie waew.

Duba kuulduks püssi paugud —
Liibawis on sõjalaste parw,
Majades on suured augud,
Puhub põrgulaste jahisarw.
Tungiwad nad taludesse
Läti, eesti peredesse,
Naeste, neiu sängidesse,
Raijutuse kamberisse,
Sigitawad põrgulasi, kurja,
Warastawad loome, karja. —
„Wõta, rööwel, rööwli palka,
Maitse waras, wargamalka!“
Hüüab Kalew, kangelane,
Eesti meeste minewiku rammulane,
Tulewiku rahu andja,
Wõimu wankri weeretaja
Kergituseks kauni kodumaale —
Põrgulased kõik karjamaale! —

Närtsis, nuttis nurga taga,
Puuga pähe! — oli waga,
Rändas rabades ja soodes,
Hommitul ja päewa loodes, —
Illa öö ja koidu puna,

*) Omal ajal, 15 a. tagasi, oli suur tule sõda selle üle, kas sõna lõpp gi wõi ki tuleb kirjutada. Luuletaja.

Nõrkeb noor ja wajub wanal
Parem sõja äike ragin,
Kui pikad piinad, mida nägin, —

.....
Nüüd sõja ratas rakkumas,
Piinad, patud meres weerlemas,
Nüüd Wene wõimu waewaja
Eesti mulla kibe kurnaja —
Saksamaa, see rüütli rahwas,
Ebausku kombeid mustaks tahmas,
Ilma riiki tahtnud luua,
Wäikesed rahwad ülespuua.
Suurde riikidele naelad,
Orja tööde hirmu paelad,
Saksa Willem tahab lüüa,
Põrgu perel anda süüa,
Rauda tõstab tappejaks
Meie kaelalõikajaks,
Tahab maad ja taewast wõita
Põrgust otse püha maale sõital —
Ja nüüd just on see aega
Eestimaale tulnud kätte,
Kui Kalew rabab hülga käega
Mõeka, wiskab walud wetti,
Hüüab hauast, põrgu wahit:
Eestimaa! wõta mõeka tüwist,
Kindlal kujul astu wälja,
Unusta kõik „karjahoidja“ nalja.
Jäta järke nõdra nuttu,
Wene wäega wõitle ruttu, —
Seal on sinu õnne ilm,
Sind warjab Wene isa film,
Kallis kodu siis full' kaswab
Rõõmu rada tarkust tõstab!
Kui Wene Keiser kaitseb sind,
Wäike, waga, Eesti lind,
Ilma Saksa-meeste mõtteta,
Salaliku surma sõbruseta,
Heseiswalt Wene riig' rada
Kaswab, kaotab kõiki häda.
Kui Wenemaa annab aru,

Et ta ei ole tujja karu,
 Oma peaga mõistab lohut,
 Teres õhtut, homikut
 „Morgen'iks*)“ ei tunnista,
 Koolis tarkust õpetada
 Väljamaalt ei tuua meile,
 Ei makseta ka raha neile,
 Kes Saksamaale tahwad minna
 Kuratite kurja linna —
 Berlinis enmast „täiendama,
 Silmaringi orja usus laiendama, —
 Siis päike paistab Eestimaaale,
 Suurus targa Eoomemaale,
 Headus asub Poolamaale,
 Rahu võit jääb Venemaale!
 Siis ma laulan lugusida,
 Riidan Eesti meeste tegusida,
 Kui Eesti meel jääb jagamata,
 Eesti piirid lehtes markamata,
 Kõik karakonnad**) kaovad,
 Ja kõik seda haovad, —
 Et linnad Eesti rahvast lõhuvad,
 Kõila elu seega lõpetavad,
 Kui „saterkuued“ nende seljas
 Kes ülikoolis olid nälgjas.
 Näüid aga „candidati“ nime
 Olla jumaluse juur ja ime,
 Ainult prillides on tõde,
 „Candidat“ on prillidele õde, —
 Neid kiida, kummarda ja loe
 Enne riided puhtaks säe
 Kui julged Koodi Jaanil — tere!
 Anda ilma Jaani märgita.
 Ja siisgi suurem usu pere,
 Kes ei siigi ilma saksa särgita,

*) Morgen! — saksa keelde hommiku; teretamiseks õige laialt pruugitav hommikust õhtuni, ikka üks „Morgens!“ — Luuletaja.

**) Eestis on praegu sõda erakondade liikmete ja ninameeste vahel otsata suur; muud polegi, kui uende kisa ja kära. Luulet.

Ilmalikus eesti elus,
 Eht Jumalikus usu walus, —
 Itka kodus kõnelewad
 Saksa keelt ja kirjutawad
 Tarkust meile üles, alla,
 Mis mahub mõisa meele walla!

 Eestimaa! siis saab idanema
 „Rahupõli rahwa keskel,“ *)
 Kui künnad káratonnad kõdanema,
 Luidisid ei uuri westel,
 Waid ühelmelel kaswab küla
 Ja jungi, kõstri, noodi kõla
 Ei küsi siis mu risti tähte,
 Kui näitan oma luule lehte,
 Ei üttele mulle: kui wana oled,
 Kust ülikoolist seia tuled?
 Saksa wastu waenul oled sina,
 Kuule mis sull' ütlen mina:
 Ma „cand. jur.“ siin linnas,
 Mu tarkus sakstele on hinnas,
 Kuid siisgi „kodumaad“ ma jätšin,
 Ja tarkust juurde nõutsin,
 Öppida weel päewast päewa jurat,
 Öhtul kuulun löbu, oirat.
 Ja nüüd sa tuled toetust saama,
 Targa „juura“ peaga juttu a'ama
 Oled kuuski küllinud,
 Metsa teadust öppinud, —
 Ei! su luuletus ei kõlba,
 Jäta järgel — teed meil halba.

 Eestimaa! siis rahupõli paistab,
 Kalewite kodu kolle kaswab,
 Kui waenu wastu sõdime,
 Saksa waimu tapame,
 Öigust, wägewust ka usume,
 Kui Jumalale tõe tundmist,
 Kus ei ole käsu sundmist,
 Waid arm mind hoiab,

*) Kalewipojast. Luuletaja.

Rui mu süda tõde püüab,
Looja Isa õigeks lapseks,
Dnnistuse hinna osaliseks. —
Rahul nüüd sa seisad
Europa rahwa sõja tules,
Dotusel sa ise mõistad,
Et werejäljed rahu külles.
Nüüd kurbtust weres kustutame,
Rui ühtemeelt me' usume,
Ja sõjas sõdime wapralt reas,
Nuttu, nõtrust pole Kalewite seas.
Üks on kurat mulla põrmus —
Saksamaa kell' baron sõrmus.
Üks on sõda terwes ilmas,
Rus püha Wene seda silmas,
Et ülekohtu kustutuseks,
Saksa kurja kergituseks,
Pika piina waigistuseks,
Nüüd on tarwis karistada
Saksamaad ja weristada!
Kalewi poeg Wene wäes
Hoiab mõeka kanges käes:
"Weri ihtab were palka,"
Tapame Saksa koerde salka,
Kiirel ratsul kihutame,
Saksa piirid nihutame, —
Eiis ka Eestimaale loome
Rahu, taewariiki toome!
Ditseb Eesti isamaa siis,
Rui ennemuistne lauluwiis
Jäeb Saksa sõjast surmamata,
"Mõnisada mõeka" murdemata,
Tuli — tugiks tungijale,
Weri — warjuks waenlasele!
Rui sõja tuli mõllamaies,
Wene wäed Saksa surmamaies,
Kalew tugew tappemaies, —
Eiis Rõrge tõde tundemaies,
Et pärast päiwil saame rahu,
Rui kuri karja siin ei löhu!
Eestimaal ilus igaweste meile,
Rahu, rõõmu annab neile,

Res wastastiku waenu jätwad,
Ühelmeel elodu rutwad:
Eesti süda üks meil oled,
Rahul sõjaga sa ilma tuled,
Mõistad meie tööde waewa,
Juhid rahwa elu laewa! —

5.

Edda, rahul ei nad mahu
Meie meele mõistusesse
Kui me' ise siin ei löhu
Tõde luule sõnadesse:
Kõik maa ja taewas sõdiwad,
Igaweste hea ja kuri mõitlewad,
Teewad tööd ja puhkawad
Looja Isat head idud tänawad.
Elu selleks loodud ilma,
Et ta õppib walgust silma,
Teadust, tarkust taewastest,
Kinnitust saab Kristusest,
Kes sõdis mõitles kuni suri,
Kuni tagenes ta'st kuri, —
Siis läks taewa rahu sisse,
Jhusama õnne ilmadesse.
Õnnistab ja palub meile:
Taewa õnn siin tulgu teile,
Ühelmeel mõitge kurjust sõjas,
Mõelka, Biibelt hoitke ühes majas.
Kui südames ou wali mõitus,
Hinges pühaduse kiusatus, —
Siis kerkib meel kõrgemale
Looja Isal lähemale! —
Inimene elab, sõdib, sureb,
Hauast elu jälle tuleb,
Waimustab mind mõdegaga*)
Trööstib tulewiku rahuga,
Jumalat ja usu elu mõistusega

*) Riigi sõdade ajaloo on ikka mõel ja püis eutniasgmuise
hallitas. Luuletaja'

Rindlal meelel õpetab,
Noorus nurmel kinitab:
Rui sind, waest waewatase,
Mitmelmel moel piinatakse
Lapse kombel narritakse
Eht su nõdrust kiidetakse,
Ulla hauda sängitakse, —
Eiis tea ja pea meeles
Omas armsas Eesti keeles,
Et kui sa tahad enne surma
Suuri töösid sünnitada,
Tahad kaotada Earvikute koorma,
Iseennast rõõmul õnnistada,
Tahad Wenemaale rahu võitu,
Õpetada luuletuse koitu,
Et päike annaks waimul toitu,
Eiis pea meeles Eesti keeles,
Raeba Püha emal Wene keeles,
Mis Kalewi pojalt meile weerles
Ennemüistsest orja ajast,
Pärastpõlwe rahu rajast:
„Mees ei maksa mõõgata,
Ega mõõka meheta“! —

*) 8 Mail 1915 aastal; Koonga waldas, Pärnumaal.
Чр. ет. Рая. — Naelaka talus.

Luuletanud M. Lüll.

*) Esimene käsikiri on luuletud 12 Jaanuaril 1915 a.; teine 26-mal Jaanuaril. Mõlemad on 10—14 lehekülge kõigest, kuna aga kolmas, praegune käsikiri, 60 lehekülge, suures kantsalei poognas, on luuletud 14-mast Aprillist kuni 8-mal Mail lõpetasin. —

Luuletaja M. Lüll.

